

Stockholm 2023-06-14

Remissvar Promemoria Ett höjt försörjningskrav vid arbetskraftsinvandring, Ju2023/00106

Visita är bransch- och arbetsgivarorganisation för den svenska besöksnäringen. Visita samlar ca 6 000 medlemsföretag med runt 8 650 arbetsställen, huvudsakligen hotell, restauranger, caféer, nöjesrestauranger, cateringföretag, konferensanläggningar, spa, campingföretag, vandrarhem, skidanläggningar, nöjes- och djurparker, turistbyråer samt turist- och eventföretag. Visita tecknar branschens kollektivavtal och är en medlemsorganisation i Svenskt Näringsliv. Som branschorganisation hjälper Visita företagen att växa och utvecklas och är besöksnäringens företrädare i politiska frågor.

Visita har beretts tillfälle att inkomma med svar på remissen av ovan nämnda promemoria och inkommer härmed med följande remissvar;

Visitas principiella inställning till arbetskraftsinvandring

- Visita anser att tredjelandsmedborgare, oavsett utbildningsnivå, ska tillåtas att arbetskraftsinvandra i syfte att säkra kompetensförsörjningen.
- Visita anser att kollektivavtalen ska utgöra tryggheten i systemet för arbetskraftsinvandring.
- Visita anser att arbetsgivaren ska avgöra behovet av arbetskraft.
- Visita anser att en lag om utländsk kompetensförsörjning bör införas och inbegripa befintlig och kommande lagstiftning om arbetskraftsinvandring.

1 Förslag till förordning om ändring i utlänningsförordningen (2006:97)

Visita anser kommande förändringar som avser arbetskraftsinvandring bör utmönstras ur Utlänningslagen och införas i en ny lag - lag om utländsk kompetensförsörjning - för att särskilja invandring från utländsk kompetensförsörjning.

4 En god försörjning ska motsvara 80 procent av medianlönen

Visita avstyrker kraftigt promemorians förslag om att dagens försörjningskrav ska ersättas med en lönenivå å minst 80 % av den medianlön som Statistiska centralbyrån publicerar för Sverige och att nivån ska benämnas "god försörjning".

Visita har i sak inget emot att nivån på försörjningskravet höjs men Visita vänder sig mot valet av nivå och om nivån kvarstår vid regeringens beslut valet av begrepp,

"god försörjning". Nedan följer en kommentar avseende både valet av nivå och valet av begrepp.

Angående den föreslagna nivån så vill Visita framföra att Visita inte vänder sig mot en höjning av nivån på försörjningskravet men valet av en nivå som överstiger lägstalöner i kollektivavtal. Promemorians förslag på nivå saknar dessutom förankring i en ekonomisk försörjningsgrund och har enbart som avsikt att hindra arbetskraftsinvandring till de lägst betalda yrken. En nivå som överstiger löner i kollektivavtal för branscher som besöksnäringen inverkar på den fria förhandlingsrätten mellan parterna på arbetsmarknaden och är ett markant avsteg från den svenska arbetsmarknadsmodellen.

Angående det föreslagna begreppet "god försörjning" så anser Visita att begreppet i sig är missvisande då det kan uppfattas som att löner under den nivå som fastställs är undermåliga. Att införa ett begrepp benämnt "god försörjning" med en nivå som överstiger lägstalönerna i flertalet kollektivavtal riskerar att inverka negativt på svenska modellen på så sätt att det kan ge sken av att löner under "god försörjning" i praktiken är ett ingrepp i lönebildningsmodellen där det är parterna som sätter lönerna. Den föreslagna lönenivån överstiger besöksnäringens kollektivavtalade lägstalöner och åsidosätter därmed avtalens löne reglering samt riskerar att bli lönedrivande. Om regeringen ändå väljer att införa ett krav på 80 % av medianlönen så bör begreppet "god försörjning" bytas ut mot begreppet "grundläggande inkomstkrav" för att åtminstone semantiskt inte underminera de kollektivavtal i Sverige som har lägre löner än den föreslagna nivån.

5 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Visita avstyrker ett ikraftträdandedatum redan från 1 oktober mot bakgrund av att den föreslagna nivån är så pass hög och kommer att påverka möjligheten att använda sig av arbetskraftsinvandrare markant i besöksnäringen. Ikraftträdandedatumet bör flyttas fram så att verksamheterna får en möjlighet att anpassa sig.

Visita ser ett behov av att det införs övergångsbestämmelser för de individer som har lämnat in en ansökan om arbetstillstånd innan den 1 oktober 2023 och där beslut inte fattats före ikraftträdandet. Detta bör även gälla för överklagade beslut och för de ärenden som återförvisats från domstolen till Migrationsverket där beslut fattats med stöd av äldre föreskrifter

6 Konsekvenser

I promemorian redovisas konsekvenser för kompetensförsörjningen. Om promemorians förslag går igenom kommer en stor del av besöksnäringens arbetskraftsinvandrare att nekas tillstånd. Målsättningen att motverka arbetskraftsinvandring till yrken med låga löner, i den mån besöksnäringen räknas

in här, uppnår med andra ord syftet. Regeringens uppfattning är att dessa arbeten snarare bör erbjudas arbetslösa personer i Sverige.

Det råder en stor brist på personal i besöksnäringen. Besöksnäringen står i sin tur själva för en stor del av upplärningen av personal på betald arbetstid. Att använda sig av systemet för arbetskraftsinvandring är aldrig det första valet för Visitas medlemmar. Systemet är komplicerat, tar tid och lägger ett stort ansvar på arbetsgivaren. Arbetskraftsinvandring utgör därför snarare ett komplement och är en viktig del för att säkra branschens kompetensförsörjning.

Visita vill också framhålla vikten av att hålla isär kompetens och kvalifikationsnivå. Det talas ofta om en problematisk brist på högkvalificerad arbetskraft och med detta menas oftast högutbildade eller tekniskt avancerade specialister. Kompetens handlar snarare om förmågan att utföra specifika yrkesuppgifter. I det sammanhanget bör framhållas att även yrken med relativt låga krav på formell utbildning kan vara verksamhetskritiska.¹ Det går exempelvis inte att framgångsrikt bedriva restaurangverksamhet utan att ha tillgång till flera olika typer av kompetenser. Att då medvetet utesluta vissa branscher genom att införa en nivå som överstiger besöksnäringens kollektivavtal utan att vid samma tidpunkt balansera upp detta med andra åtgärder för att öka drivkraften att arbeta kommer att utöver ovan nämnda ingrepp i svenska arbetsmarknadsmodellen innebära ett kraftigt slag mot branschens kompetensförsörjning.

Visita anser att ett höjt försörjningskrav inte är ett effektivt sätt att komma åt missbruk inom systemet för arbetskraftsinvandring. I promemorian görs en koppling mellan ekonomisk utsatthet och brottslighet på så sätt att det anges att den föreslagna nivån kan bidra till att konkurrens med låga löner förhindras och att risken för att arbetskraftsinvandrarna hamnar i ekonomisk utsatthet minskar.² Promemorian hänvisar sedan till SOU 2020:54, *En långsiktigt hållbar migrationspolitik*, vari anges att mycket tyder på att personer som befinner sig i socioekonomisk utsatthet löper större risk för att såväl begå brott som att utsättas för brottslighet. Förslaget om ett höjt försörjningskrav kommer från delbetänkandet SOU 2021:5, *Ett förbättrat system för arbetskraftsinvandring*. Utredaren anger i betänkandet att det inte är en ändamålsenlig åtgärd att införa ett höjt inkomstkrav i syfte att komma till rätta med fusk och missbruk eftersom det inte är den redovisade inkomsten som det fuskas med. Denna slutsats baseras på den kartläggning om missbruk som finns beskriven i betänkandet. Samma sak nämns i SOU 2021:88, *Ett förbättrat system mot arbetskraftsexploatering*. Visita finner det anmärkningsvärt att regeringen överhuvudtaget inte har nämnt något

¹ Se Visitas rapport Besöksnäringen – avgörande för utlandsföddas inträde på arbetsmarknaden på följande länk: <https://visita.se/besoksnaringen-avgorande-for-utlandsfoddas-intrade-pa-arbetsmarknaden/>

² Se stycke 2 på sidan 7 i promemorian.

om utredningarnas slutsats i promemorian och att de väljer att gå vidare med en åtgärd som ej anses ändamålsenlig.

Visita anser att all form av missbruk av systemet är oacceptabelt. Om oseriösa aktörer missbrukar systemet så får företag, som har kollektivavtal och följer reglerna, svårare att konkurrera. Ett exempel på en bransch som ibland lyfts där kriminalitet kan förekomma är restaurangbranschen. Brottslighet kan förekomma men Visita vänder sig dock kraftigt emot generaliseringen av branschen i den pågående debatten om kriminalitet i arbetslivet. Visita ser inte denna brottslighet hos våra medlemsföretag. Den kriminalitet som förekommer ska motverkas men det ska inte drabba seriösa företagare med kollektivavtal. En arbetstagare som arbetar på ett företag med kollektivavtalsenliga löner kan ej anses vara ekonomisk utsatt.

Visita anser att avvikelser från gällande regler ska mötas med ökade kontroller så att lagstiftningen efterlevs. Ett höjt försörjningskrav är inte ett effektivt sätt att komma åt missbruk inom systemet för arbetskraftsinvandring. Regeringen bör istället gå vidare med vissa av förslagen från slutbetänkandet SOU 2021:88, *Ett förbättrat system för att motverka arbetskraftsexploatering*, såsom att kriminalisera handel av arbetstillstånd, förbättra informationsutbyte mellan myndigheter och till de som beviljas arbetstillstånd, öka kontrollerna och förbättra myndighetssamverkan. Vidare bör regeringen stoppa spårbytet och ta fram en strategisk plan kring hur arbetslivskriminalitet ska motverkas.

Slutligen så vill Visita, tvärtemot vad regeringen anför i promemorian, återigen poängtera att ett politiska bestämt lönegolv är ett ingrepp i den svenska modellen. Det går inte att införa politiskt bestämda lönegolv på arbetsmarknaden utan att den svenska lönebildningsmodellen påverkas och att kollektivavtalens löneregleringar åsidosätts. Den svenska lönebildningsmodellen innebär att parterna i förhandlingar gör en avvägning mellan olika behov som parterna har. Att rucka på den avvägningen genom att införa ett lönegolv är ett ingrepp i parternas självreglering av villkoren på arbetsmarknaden. Följden av ett försörjningskrav som överstiger lägsta löner i kollektivavtal riskerar att bli kraftigt höjda arbetskraftskostnader, höjda lönekrav från inhemska medarbetare och ett avsteg från kollektivavtalens lönenivåer i samband med lönerevisioner.

Avslutningsvis vill Visita framhålla att vi står till Justitiedepartementets förfogande för förtydligande och fortsatt dialog.

Jonas Siljhammar
VD

Sofia Råsmar
Näringspolitisk expert